

ELEŞTİRİ /

Sistemin ruhu

Kerem Ozan Bayraktar'ın "Çek Valf" sergisinden ilhamla sistemin ruhu ya da hayaleti üzerine

Fatih Özgüven 9 Temmuz 2025

Erken Kutlama; mekana özgü yerleştirme; iç tesisatı açıkta bırakılmış pembe çimento süs havuzu yapısı, şantiye tipi aydınlatma, konfeti kalıntıları, kullanılmış fişekler, sıvı dolu plastik kaplar; Fotoğraflar: Zeynep Fırat, 2025

Argonotlar Güncel Sanat Bülteni

Güncel sergileri ve sanat tartışmalarını bir arada sunan haftalık bülten.

Over 4,000 subscribers

Type your email

Subscribe

By subscribing you agree to [Substack's Terms of Use](#), our [Privacy Policy](#) and our [Information collection notice](#).

#substack

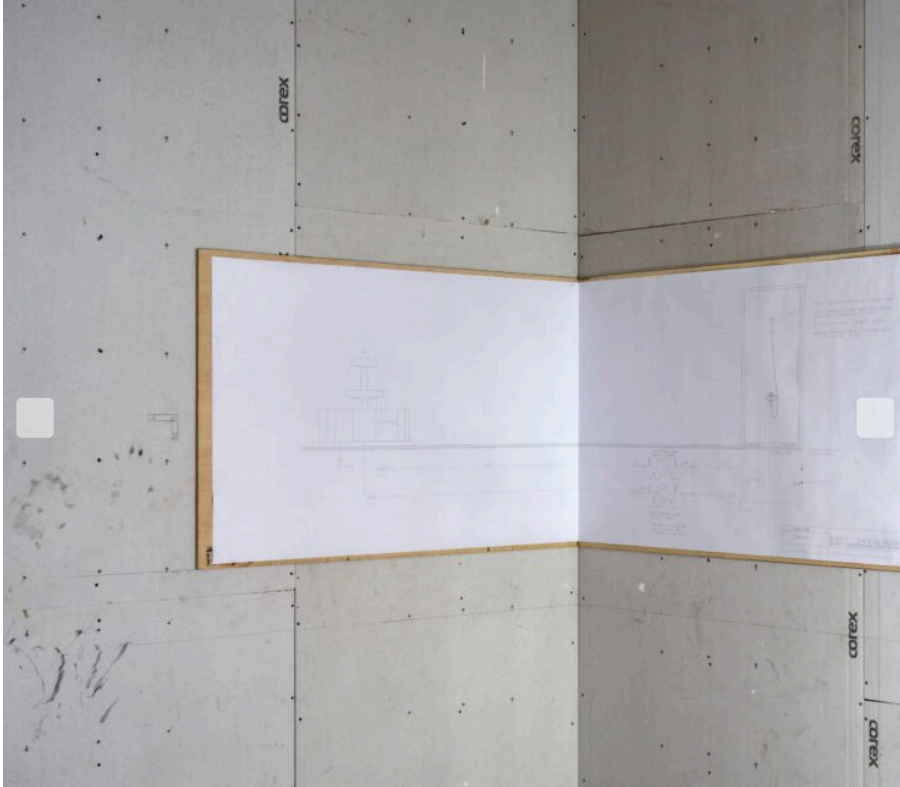
"Kaçınılması gereken şey, nasıl olacak bilmiyorum, sistemin ruhu."

Samuel Beckett, **Adlandırılmayan**

Sistemlerle özellikle mesleki anlamda içli dışlı olmayanların sistem lafını kullanışlarında patetik bir yan vardır. Sokaktaki adamın "adamlar sistem kurmuş" hayranlığından belediyedeki memurun "sistem çöktü"sündeki hayranlığa kadar. Çünkü bu bir hayranlıktır esasen, üzerinde tartışılması imkânsız/gereksiz/boşuna gibi görünen bir şey karşısında duyulan hayranlık. Kerem Ozan Bayraktar'ın Hollywood filmlerinden seçtiği alıntılardan oluşan video işinde rahibin günah çıkaran adama dediği gibi "*Sistem yanılmaz, Tanrı tarafından icat edilmiştir.*" Bu derece ensemizden yakalanmışsak eğer sistemi tartışmak zaten yararsızdır: "...nasıl olacak bilmiyorum..."

Alıntılar: Eğer – "*Sistem gelecek kuşaklardan çok kendi kendine adanmıştır*" diyecek kadar "gelecekçi", "*sistem krizle başa çıkmak üzere tasarlanmıştır, önlemek için değil*" diyecek kadar gerçekçi, "*sistem gerçekten iyi, Ryder*" diyecek

kadar safdil, "sistemle içeriden oynanmış diyorlar" diyecek kadar dedikoducu, "gizlenebileceğini sandın, sistem bir yalan sandın" diyecek kadar totaliter, "sistem yanlış" diyecek kadar emin, "sistemin şifrelenmiş olmasının sebebi var" diyecek kadar sistemci, "sistem sinsi bir dalyaraktır" diyecek kadar ağız bozuk, "sistem devrim niteliğinde olacak" diyecek kadar hangisi-olursa-olsun-devrim'ci, "sistem seni hamudunla yutmak üzere tasarlanmıştır" diyecek kadar kelle, "belki sisteme aşırı yüklenilmiştir" diyecek kadar müşfik, "sistem her zaman genç, yetenekli insanlar arar" diyecek kadar insan-kaynaklarçı, "belki şu an bile sistem sana karşı komplo kuruyor" diyecek kadar paranoya-kaşımaya-meraklı, "inan bana, sistem son teknoloji eseri" diyecek kadar teknolojiçi, "sistem kendini korumak üzere tasarlanmıştır" diyecek kadar "ama-o da-tabii-öyle-olacak"çı, "sistem ayağa kalktı silahlandı" diyecek kadar alarmist, "sistem sonuç elde etmekten çok senin haklarını korumak üzere tasarlandı" diyecek kadar yalancı, "sistem eşitliksiz, adaletsiz ve zalim" diyecek kadar dobra, "sistemin ne yaptığını kimse bilmiyor" diyecek kadar obskürantist, "çünkü sistem Güney menşe'li" diyecek kadar bölgeci olmasak da, filmlerdeki sonuça dayanamayıp baklayı ağızdan çıkarırlar; birine göre "sistem ne yapıyorsa odur", başka birine göre "sistem neyse odur", hatta bu ikincisi "sistem neyse ne" diye de çevrilebilir.

Su Döngüsü Süreç Akış Diyagramı; teknik çizim, kağıt üzerine dijital baskı; 285×90 cm; 2025

Tanrı değilse bile işte bir şeyler icat etmiştir sistemi, "ilksel madde" ya da "büyük patlama" ya da bir şey...

Malzeme: Öte yandan malzeme diye bir şey var. Serginin bir kısmı da bununla alakalı. Malzeme ile onu kullanan insan arasındaki yakın ilişki (empati?, aşk?) bana çoğu kere Bayraktar'ın işlerinin astarı gibi gelir. 2001, *Bir Uzay Macerası*'nda kendisini yok etmek isteyen astronota uzay aracının kapısını açmayı reddeden küskün aşık bilgisayar Hal'inki kadar intikamcı, *Uğultulu Tepeler* romanındaki Heathcliff'le Kathy'ninki kadar tutkulu olmasa da, malzeme ile onu kullanan arasında bir aşk birikir. Sonra bir gün... Izgara desenli kağıtlara nakşedilmiş (diyeceğim) malzeme ya da düzenek çizimlerinden birinde dendiği gibi: Sistem "Yavaş yavaş sızdırıyordu"r. Arıza, malzemenin artık-o-eski-kusursuz-şey-olmaması biriken şeyin bitişine denktir.

Tamir “Kimsenin hatırlamadığı bir incelik gerektiriyordu”r. Ya da “... ne duraklıyor ne de hızlanıyordu”r, “sadece tamamen çökmeyi reddeden diğer her şey gibi monoton ve kayıtsız vızıldıyordu”r.

Erken Kutlama, 2025

“Aradaki süre kendiliğinden aktı, müdahale etmedim. Zamanın buna ihtiyacı yoktu.” “Eninde sonunda stres plastiği zayıflatacak ya da mineral birikimi akışı kısıtlayacaktı. Eninde sonunda bozulacaktı.” Aşk, sistemlerin en seyredilebiliri olduğu hâlde/kadar kapalı bir sistemi en çok andıranı, en esrarengizidir de: “Kalıcı olmayacağını bilse de onunla biraz daha yaşadı.”

Müziği: Hiç başlamayacak bir şenliğin acıklı görüntüsünü sergileyen “kuru havuzlar” fiskyelerini fişkırtamazken, insan emeği (sisteme aşırı inanç sonucu?) bir torbaya ya da küçük plastik hücrelere hapsedilmişken aynı anda mekânın -1 katında bir sex-shop, terkedilmiş bir gece kulübü ya da yasak bir buluşma mekânını andıran mor ışıklı odada su arıtma sistemlerinin hüzünlü “süreç şarkıları” tekrarlanır. Şu ve niceleri: “Siklon hazneleri kumu döndürür/ Yoğun parçalar dibe çöker, durur/ Kum ve çakıl bir yatak kurar/ Su ise yoluna devam eder, akar.”

Şarkıların sözleri duvara raptedilmiş bir askıya asılıdır, beste Al'ye aittir ve işin bütününde bir parça da olsa mizah yok denemez, ama sistemle ve onun parçalarıyla olan aşkta her zaman bir gerçek gerilim vardır.

Modölatörler, A3 teknik çizim kağıdına mavi tükenmez kalemle plotter kullanılarak üretilmiş 35 adet çizim; 29,7×42 cm (h

Korku filmi: Bazen de her şey aniden ve düpedüz bir korku filmi olur. Çok tanıdık bir sistem olan apartman yönetimi direktiflerinin (bize artık neredeyse Kafkaesk gelen daktilo ile!) yazılı olduğu asetat kağıtlar zamanın sistemine (bizim sistemimize “ihtiyacı olmayan” zamanın) yenik düşmüştür. Böylelikle William Blake’in ebedi “görünmez solucan”ı kağıtların arkasındaki tahtayı delerek kendi yıkım sistemini kurmuştur. Sergi tanıtım kağıdının ifadesiyle: “Belgeler ortak yaşam alanı üzerindeki kurumsal düzenlemeyi yansıtırken, ahşap kurtları çerçeveye yönelik yapısal amacı gözetmeyen ikinci bir izinsiz yerleşme biçimi ortaya koymuşlar”dır.

Belki hepsinden de ürkütücü olan, ortaya çıkan bu garip ve (güzel) resmin metal bir levhaya da basılarak tekrarlanmış olmasıdır. Esas resimle yan yana iki duvarın bitiştigi köşede sergilenen metal levhaya baktığımızda onda kendi yansımamızı göreceğimiz olmalıdır. Sistemin ruhu ya da hayaleti.